

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Et Institutio S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris.
Libri Qvinque**

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

fuisse congregationem tot iuuenum, tam liberè degentium, inter tot clericos, monachos, scholasticos, & ciues ad mordendum propensos, & sibi exosos, cuius aliquis tanto tempore aliqua vitij nota non inspergeretur; immò cuius multi non infamarentur, caperentur, & priuatim vel publicè castigarentur. Tum quod August. c. quantumlibet 47. dist. ad Vincent. Donatistam significat, rara esse collegia hominum, etiam parua, & seniorum, quam sui erant, collegarum in quibus aliquis aliquo vitio non notetur in hæc verba: Quantumlibet vigilet disciplina domus meæ, homo tamen sum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quàm arca Noë, vbi tamen inter octo homines vnus reprobus inuentus est: Aut melior sit, quàm domus Abraham, cui dictum est: Eice ancillam, & filium eius: Aut melior sit, quàm domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est: Iacob dilexi: Esau autem odio habui. Tum quod ex quodam elegio Episcopi Osiij, in c. Osius de elect. eruditissimus Nicolaus Archiepiscopus Panormitanus colligit, quod licet nullus de populo singulariter præsumi debeat in dubio malus: iustè tamen quis potest credere in populo esse aliquos malos.

Præfatum testimonium subiicere voluimus, primum quidem in gloriam Dei, & Domini nostri Iesu Christi, de cuius nomine prædicta Societas dicitur; quique in ea multifariam multisque modis ostendit esse verum id, quod quidam in gloss. cap. nisi cum pridem de renuntiat. verb. Spiritus ei dixit.

Tu spiras vbi vis; tu munera diuidis, vt vis.

Scis, cui des quod vis, quantum vis, tempore quo vis.

Deinde, vt omnia alia collegia eiusdem Ordinis, iam per totum orbem Christianum magna cum eius vtilitate, atque mira celeritate propagata noverint, quanto cum miraculo primam eorum omnium cæperit florere Cornimbricæ; quæ Regum Portugallie antiquissima est regia, & nunc academia florentissima inclyta. Postremo, vt meminerint, quantum contendere debeant, vt quæ illi primo adiecerunt multa (vt ille ait) formidata profunda incrementa Ioui: ita nomen, & famam in illo difficili ortu quaesita semper conseruent, in dièsque magis ac magis, quod faciunt, augeant, quo respondeant vltima primis.]

Iam vero Constitutiones informans S. Ignatius (quod dicendū venit priusquam illarum in dicemus designationem) res duas iunxit maximè disiunctas, conatum summæ prudentiæ, & spei Deo vno nixæ velut otiosam fiduciam, illum perinde operi incumbens vt si ab se penderet vno; hanc perinde à Deo omnia expectans, vt si tantum esset Deo sibi dictante scripturus. Illa ergo primùm Examini ratio cui cuncta subdebat de quibus esset decernendum, singularem habet prudentiam. Vnumquodque in partes vocabat oppositas, suis partem vtramque rationibus instruebat, nec paucis, nec leuibus quæ rem hinc legendam, hinc reiiciendam suaderent; & in quadam non admodum graui, vidi ipse octo in partem alteram, in alteram quindecim

III.

decim valdè graues. Post hæc omnem affectum priuati iudicij, ac sensus penitus exuebat, vt nuda recti verique ratio voluntatem ad optimum traheret: inde magna per se consultatione, rationum inuicem commissarum momenta librabat, vt sciret quid cuique præ alia ponderis inesset. In his noctium bonam partem ponebat, interdum etiam diei, ablegatis interim ab se negotiis, & vel in hortulo, comitate viri nobilis commutato; vel in conclauis solus, ad cuius fores Benedictus Palmius excubabat, vt amoueret interpellatores. Etsi autem omnes religiosorum Ordinum legisset regulas, notassetque diuersos de singulorum successibus, illorum exitus, causasque tum profectionis tum defluxus; quamdiu tamen scribendis Constitutionibus incubuit, alium in cubiculo codicem præterquam Euangeliorum, & Thomæ de Kempis non habuit. Ita prudentiæ defunctus officiis, regulam quamlibet ad precepcionis lydiū reducebat, quam multas protendens in horas ad lucis radios, tunc sibi de cælo infundi solitos, retractabat à capite omnia, instarque pueri, decernendæ in perpetuum rei tantæ inepti, orando flendoque instabat, commonstrari sibi diuinitus quod futurum esset Dei obsequio & Societatis bono conuenientius. Virginis Matris apud Christum intercessionem; Christi apud Patrem adhibebat; ac securus licet partis alterius effectus, haud tamen se illi sic statim tradebat, quin producendis in longum precibus, certius aliquid, & euidentius exorasset. Cuius diligentiam adeo operosam extat etiamnum argumentum in quadam, in qua cum posset de perspecta Dei voluntate tuto confidere, quam per dies decem ex eo quaesierat; quaerendo tamen, & recogitando, supremam sententiam ad vsque diem quadragesimum distulit. Sed erat is quem per id temporis petebat intelligentiam radius, haud paulo donis inferior, quæ interea cælitus hauriebat: Vt enim fuit Isaia, & Ezechieli minus gloriosum, mitti ad promulganda Dei imperia, quam ad audienda in cælum induci, maiestatis illius regni spectatores, Ita Ignatio tanta illa cum Deo familiaritas ad scienda suæ regulæ capita, multo quam poscebat donis vberior extitit. Quæ utinam ad nos peruenissent & sciremus ab tanti operis exordio ad finem quanta fuerint quæ mente percepit. Superest eorum vix breuis particula, & velut specimen, ipsius autographum, quod eius aut oculum, aut memoriam fugit, idcirco ab eo vt scripta reliqua non est igni datum. Hinc possunt quæ desunt vtrumque conici, quorum pauca quædam insignia libro sequenti oportunius referentur. Sunt autem ij motus animi, & obiecta de cælo visa quibus fruebatur in illo dierum quadraginta examine quo deliberabat, præstaretne templa professorum domorum statim reditu fulciri, an vero fortuita piorum liberalitate. In iis Christus & Virgo saepe aspectabiles leguntur, in iis Dei ipsius sublimis aspectus qualis potest mortali contingere, mente ab imaginibus sensuum sublata ad excelsiorem incomprehensibili spectaculi perceptionem. Raptus extra se in Deum, ardore intimi, transcursus igniti luminis, impetus flagrantissimæ caritatis, pulsus palpitantium venarum, incitationes

citationes vehementes, tranquillæ dulcedines, lacrymæ ad vsque periculum cæcitatæ, cogitationes de beatorum gloria perspicuæ seque in cæli suprema, vt ipse loquitur, penetrantes; luminum denique diuorum eiusmodi copia, vt ipsi quodammodo interdum videretur nihil præterea superesse, quod posset à mortali homine cognosci. Hæc & similia, de more, in suo diario adnotauit, singulæque in vna solummodo, non adeo graui, quoad paupertatem, consultatione expertus est. Ex quo conficitur constitutiones verbum, aut apicem habere nullum, quem is multo fletu non rigarit, & multis radiis Deus illustrarit. Quare vt specie flammæ olim Spiritus sanctus in Apostolos est delapsus, sic Ignatij capiti Constitutiones perscribentis, insidere visa est, linguæ similis flamma, cuiusdam splendoris, documentum patens scribenti diuinum Spiritum sua luce, & igne vberim adesse. Iam nec eius securus, quod precando, meditandoque statuisset, mandatam scripto Constitutionem, in sacro altari deponebat, illoque affluxu lacrymarum & contentione animi quibus sacrum facere consueuerat, eam luminum Patri cum diuinissima hostia offerebat, vt eam propitiis oculis dignaretur, & si quid inesset minùs illi acceptum, certiore indicio commonstraret. Ita S. Leo damnationem Eutichetis ad Flavianum Episcopum missurus, prius altari S. Petri dies quadraginta impositam tenuit, ieiunans, & supplicans, vt si quid esset in ea erratum, ipse sua manu emendaret. Interiores certè scribendorum approbationes quibus Ignatio confirmabat Deus, quod illi suggererat, nullum relinquebant de placito ipsius dubitandi locum. Itaque Lainium aliquando cum interrogasset, censeretne instituta & regulas fundarioribus ordinum, peculiari Numinis instinctu fuisse indicta, respondiissetque Lainius quoad præcipua quibus necessariò constant, se ita censere; mihi quoque infert Ignatius, planè idem videtur, ex sua opinor experientia, de aliis censens. Et hoc profecto eius Institutum fluxisse diuinitus vel eo sit clarum, quod vi hominum nullà dissipari, aut sui parte aliquà conuelli potuerit; imo quacumque impetum est ab aduersariis, illac nouis, & certis ab sede Apostolica defensionibus inexpugnabile euasit. Nec enim possunt à Deo profecta successus alios sortiri, nempe Deo volente in cælo rata; in tertis eorum auctoritate immobilia, quos Deus Ecclesiæ suæ vice præfecit. Tale est omninò Societatis Institutum, quod datis Cocino literis scribit Indorum Apostolus, [seruo suo Ignatio Patri nostro, arcana præscriptum designatione, Apostolica potestas sempiternum fecit atque immobile] idque omnino intelligendum est Constitutionum nomine, sanctum voluisse pari iure cum earum textu, earum etiam Declarationes, ad latus adiunctas contineri; cuius rei ignoratione censuere nonnulli, eas aut Natalis, aut Polanci operâ conscriptas. Sed absque ylla dubitatione, opus sunt S. Ignatij qui trifariam Instituti totius materiam ab initio diuisit. Scripsit enim seorsim quæ corpus conflarent Constitutionum tum quæ illas elucidarent in Declarationes referenda; demum quæ inserenda diplomatibus, quibus In-

Decif. 245.
n. 11.

stitutum Pontifex confirmavit. Legimus hanc partitionem in veteribus manuscriptis; declarationes vero etiam lituras praeferunt, additiones, & mutationes sancti manu notatas; & Declarationum particulae, multis locis constitutionum, inclusa lineis cernuntur, cum hoc ad marginem monito sancti viri adscripto manu, quae illic habentur in margine esse ad Declarationes referenda. Quare suam haud solum ex eo vim ducunt, quod eas summa Pontificis firmitate auctoritas; quo titulo etiam, debent pro Constitutionibus papalibus haberi ex Rotae Rom. sententia; Verum etiam ex eo, quod legitima sint, & germana S. Ignatii dictata, non minus ab eo quam ipsaemet Constitutiones quarum partem conficiunt profecta. Subeamus nunc in aedificium praestantissimi operis, sic tamen ut fas sit non partes modo spectandas proponere, sed & rationem quarundam edere, cuius apud nonnullos ignorantia vituperata sunt.

In examine
Generali c. 1.
3 narr. const.
v. 1. §. 9.

Imprimis cum mores finis constituat (in quibus vitae Instituta partem primariam obtinent) tribuatque illis tum gradum efficientiae, tum eligendorum mensuram ac modum, ante omnia finem S. Ignatius posuit. Quod autem in rebus diuini obsequii; & hac potissimum, qua maiorem in vita non habuit; media designatus semper alta spectaret, in excellentissimum exemplar aciem defixit, ex quo Instituti quod mente versabat, quam simillimum posset apographum duceret. Quare observata in adventu Christi, vitaeque eius omni, diuini consilii ratione, & quicquid aut viuens egisset aut petulisset moriens, ad perficiendum, ut sic loquar, seipsum, & alios contulisse, fines quoque hos duos inuicem aptos, & indiuiduos sibi proposuit: Christo enim aequè diuinæ momenta gloriae intellexit nemo, nemo castius veriusque tractauit; hos vero fines velut Instituti primos, & supremos limites sic loquens Ignatius expressit. *Finis huius Societatis est, non solum saluti; & perfectioni propriarum animarum cum diuina gratia vacare; sed cum eadem, impense in salutem; & perfectionem proximorum incumbere.* Sic quanta quanta est, tota, ut alibi ait, ad maiorem Dei gloriam refertur; cum tota sit ad universale bonum, & utilitatem animarum instituta. His diplomata concinunt quibus Societas à Pontificibus confirmatur, in quibus Gregorius XIII. sicut, inquit, *finis dictae Societatis fidei propagatio, & defensio, animarumque in vita, & doctrina Christiana progressus; ita etiam gratia eius vocationis proprium est, diuersa loca ex Rom. Pontificis, ac propositi Generalis eiusdem Societatis directione peragere.* Dixi sanctum haec duo subiectione mutua aptasse: totum enim se proximorum saluti curandae tradere, pars est primatia, & intima huius Instituti, ut supra vice versa, sui priuatim perficendi praesidia omnia, viae quaedam apparatusque ad fingendos idoneos alienae salutis curatores. Hoc euidentius ut fiat reddam; hic quod inde à primis temporibus praclare adnotauit inter carissimos Ignatii filios Iacobus Mironus [observandum est, ait, non esse principem Societatis nostrae scopum, in meditando, & orando; sed his velut communibus instrumentis plurimum inesse roboris ad

ad virtutes instituti nostri ministeriis pernecessarias, quæ tamen haud tam meditando & precando, quam coercentis naturæ motibus parantur. Quare virtutum solidarum quibus Societas nititur fundamentum, continuam sui abnegationem P. Ignatius in Constitutionibus posuit, & Christus Iesus Dominus noster eodem Christianam fundavit sanctitatem, edicens illud *abneget semetipsum & tollat crucem suam*. Quare precatio, & meditatio ad hoc debet à nobis admoueri, vt mentis affectus perfectè, & integrè rationi, Deoque subdantur: si quem vero sancta precandi voluntas, à ministeriis animarum, regulæ obedientia iniunctis auocari, vocationis suæ officio is planè defuerit. Oratione quoque ab Instituto nostro aliena is vititur, qui suo interim affixus iudicio, præbet se ad imperata indocilem, vbicumque aliquid iubetur, quod minus ad ipsius genium faciat. Vt enim alij Ordines suum quendam habent, finis in quem tendunt, consequendi modum; sic tenet Societas peculiarem sibi, & propriam orandi rationem, comprimendis, seranandisque affectibus destinatam, & iudiciis, ac voluntatibus, obedientiæ nutui subiugandis, quomodo finis idonei, proximorum saluti tuto promouendæ, qui Societatis nostræ ad maiorem Dei gloriam finis est.] Hæc Mironus quod autem pro scopo Societas habeat, *Suas, & proximorum animas ad finem vltimum consequendum ad quem creatæ sunt, inuare*; vt loquuntur constitutiones; haud tamen idcirco putanda est in Episcoporum gradum inuadere, qui & ipsi perfecti, & à quibus debent alij perfici: habet enim is gradus quod in eo locati, eò virtutis absolutæ censentur attigisse, quod nos instituti nostri ratio tendere hortatur.

Stabilito in hunc modum Societatis fine, applicuit animum fundator sanctissimus, ad legenda eius obtinendi præsidia. Ergo illis duobus vitæ generibus ob oculos positis eorum imaginem, occupationes, ingenium diligentius inspexit: illius quidem tanquam Marthæ, sui quodammodo oblitæ, in iuuandis autem aliis sedulo satagentis, & laboriosæ; atque vt ait Augustinus, *quomodo pascat Dominum intentæ*; huius vero Magdalenæ instar, ad Christi pedes, sancto in otio residentis, & multum exosæ quicquid inde ipsam tentet auellere, vbi vnum id quærît *quomodo pascatur à Domino*. Horum porro duorum, seorsim & per se spectatum, neutrum satis Ignatium implebat; non contemplatio, nam qui aliorum vtilitatibus se totos mancipant, non debent melli piarum dulcedinum viscato sic alas permittere, vt ægrius aduolent quocumque locorum, & gentium, maior Dei honos & hominum salus illos vocauerit. Ne actiuosa quidem vita, nam qui suus est totus, nefas est eum aliorum salutem suæ anteferre, ne vt montes susceptis de cælo pluuiis cum feraci limo in subiecta dimissis; sic ille dum fecundat alios, ipse sterileseat: quapropter vtramque viuendi formam temperatione mirabili sic ipse permiscuit, vt quod optimum vnicuique, & præstantissimum inerat, non difficile coalesceret in vnum; sunt enim denique sorores non aduersariæ

V.

*Præsidia quæ
S. Ignatius
ex contem-
plat, &
actiuosa vita
ad finem suum
elegit.*